14/07/2021

«Ανατολικός διαφωτισμός, Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός»

/ Γνώμες

Πρωτοπρεσβυτέρου Αθανασίου Πολ. Τύμπα, Θεολόγου-Μουσικού

Φέτος που γιορτάζουμε τα διακόσια χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821 αναφερθήκαμε σε άρθρα μας σε πολλούς Νεομάρτυρες και Εθνομάρτυρες. Όμως μέσα στον Εκκλησιαστικό χώρο, ειδικά τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας, υπήρξαν επίσκοποι, ιερείς και μοναχοί που είχαν συμφωνήσει μεταξύ τους να βοηθήσουν το Γένος με την παιδεία να βρει την ελευθερία του. Τέτοιος ήταν ο Ευγένιος Βούλγαρης, ο Νικηφόρος Θεοτόκης, ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο επίσκοπος Πλαταμώνος Διονύσιος και πολλοί άλλοι.

Στην Ευρώπη εκείνη την εποχή σε αντίδραση για τα κακώς κείμενα του

Ρωμαιοκαθολικισμού επικράτησαν οι ιδέες του Γαλλικού Διαφωτισμού, οι οποίες δυστυχώς, λόγω της λάθος ερμηνείας των κειμένων των αρχαίων Ελλήνων, οδήγησαν τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό στην αθεΐα, τον υλισμό και τον ορθολογισμό. Αντίθετα οι λόγιοι στην Ανατολή με ηγέτες τους Κολλυβάδες πατέρες έφεραν μια ησυχαστική, φιλοκαλική αναγέννηση, που στην ουσία της υπηρετούσε πάντοτε την αξία της αγιότητας του ανθρώπου.

Η σπουδαιότερη μορφή του ανατολικού διαφωτισμού υπήρξε ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός που με την ευλογία του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως δεν άφησε βουνοκορφή για βουνοκορφή σε όλο τον Ελλαδικό χώρο, αλλά και στη Βόρειο Ήπειρο κηρύττοντας τον λόγο του Θεού και κτίζοντας σχολεία, διότι όπως έλεγε: ”από το σχολείο μανθάνομεν τι είναι ο Θεός, τι είναι Αγία Τριάς, τι είναι οι Άγγελοι, οι δαίμονες, ο παράδεισος, η κόλασις, η αρετή, τι είναι το σώμα και τι η ψυχή. Χωρίς το σχολείον περιπατούμεν εις το σκότος”.

Γεννήθηκε στα 1714, ”η πατρίδα μου η ψεύτικη η γήινος και ματαία είναι από του Αγίου Άρτης και από την επαρχίαν Απόκουρο”, ως τόπος της γέννησής του καθιερώθηκε το χωριό Μέγα Δέντρο. Άρχισε την μόρφωσή του στα μοναστήρια της περιοχής του Τιμίου Προδρόμου Δερβέκιστας και της Αγίας Παρασκευής. Παράλληλα δουλεύει σκληρά όπως όλα τα παιδιά της υπαίθρου στα χωράφια. Μαζί με τον μεγαλύτερο αδελφό του Χρύσανθο έχουν τις ίδιες πνευματικές ανησυχίες. Πονούν για την κατάσταση που επικρατεί στην τουρκοσκλαβωμένη πατρίδα τους, σφίγγει η καρδιά τους γι’ αυτό θέλουν με κάθε τρόπο να βοηθήσουν τους σκλάβους αδελφούς τους.

Στα 1743 στο Άγιο Όρος ιδρύεται η περίφημη Αθωνιάδα Σχολή. Είναι ένα είδος πανεπιστημίου εκείνα τα δύσκολα χρόνια. Ο Ευγένιος Βούλγαρης, ο Παναγιώτης Παλαμάς και άλλοι σπουδαίοι διδάσκαλοι με ακτινοβολία σε όλη την Ρωμιοσύνη θα μυήσουν τους μαθητές της σχολής και τον Πατροκοσμά στα σχέδια της αναγέννησης του σκλαβωμένου Γένους. Εκάρη μοναχός στην Ιερά Μονή Φιλοθέου όπου χειροτονείται και ιερέας. Για περίπου είκοσι χρόνια ζει την αυστηρή μοναχική ζωή.

Το 1760 αρχίζει την πρώτη περιοδεία του ως γενικός ιεροκήρυκας του Οικουμενικού Θρόνου. Είχε μάλιστα και σφραγίδα μαζί του, διότι εκτός από το να κτίζει σχολεία, βάπτιζε και τελούσε γάμους στα ορεινά χωριά που χρόνια είχαν να δουν παπά. Η ορεινή Ελλάδα, όπως μαρτυρούν ο γεωγράφος Φατσέας και ο Ευγένιος Γιαννούλης, την εποχή εκείνη παρουσίαζε ένα από τα θλιβερότερα θεάματα. Η βαρβαρότητα των Τούρκων είχε καταστρέψει ό,τι είχε απομείνει από την ελληνική παιδεία, τα γράμματα είχαν λησμονηθεί και οι τέχνες είχαν παρακμάσει.

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Τρίκκης και Σταγών και θα υπάρξει και συνέχεια του…